

TARİH DERS NOTLARI

BEYLİĞİN ADI	KURUCUSU	MERKEZİ	ÖZELLİKLER	YIKILIŞI
SALTUKLULAR	Saltuk Bey	Erzurum	-Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliğidir. -Haçlılar ve Gürcülerle savaştılar. -Kale Camii, Mama Hatun Türbesi, Tepsi Minare, Üç Kümbetler, ve Ulu Camii önemli eserlerindedir.	Anadolu Selçukluları tarafından yıkıldılar.
DANIŞMENTLİLER	Danişment Ahmet Gazi	Sivas (Sonraları; Kayseri-Malatya-Sivas olarak 3 kola ayrıldılar.	-Anadolu'da kurulan beyliklerin en güçlüsüdürler. Haçlılarla en çok mücadele eden beyliktir. -Anadolu'daki ilk medreseyi Tokat/Niksar'da kurdular (Yağlıbasan Medresesi), Danişmentname adlı eserleri ünlüdür.	Anadolu Selçukluları tarafından yıkıldılar.
ARTUKLULAR	Artuk Bey'in oğulları	Diyarbakır (Sonraları; Harput-Hasankeyf-Mardin olarak 3 kola ayrıldılar)	-Malabadi köprüsü, en tanınmış mimari eserleridir. -El Cezeri; sibernitiğin kurucusu sayılan ünlü bilim adamlarıdır.	Hasankeyf kolu, Eyyubiler tarafından, Mardin kolu Karakoyunlular tarafından, Harput kolu Anadolu Selçukluları tarafından yıkıldılar.
MENGÜCEKLİLER	Mengücek Gazi	Erzincan (Sonraları; Erzincan-Divriği olarak 2 kola ayrıldılar)	-Gürcü ve Rumlarla savaştılar. -Danişmentlilerin hakimiyetine girdiler.	Anadolu Selçukluları tarafından yıkıldılar.
ÇAKA BEYLİĞİ	Çaka Bey	İzmir	-Bizans ile savaştı. İstanbul'u ele geçirmek için Peçenek ve Türkiye Selçukluları ile ittifak kurdular ancak engellendiler. -İlk Türk donanmasını kurdular. Çaka Bey ilk Türk deniz komutanıdır.	Bizans tarafından yıkıldılar

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ'NİN KURULUŞ DÖNEMİ

Süleyman Şah Dönemi:

Türkiye Selçuklu Devleti, Selçuklu soyundan gelen (Arslan Yabgunun oğlu) Kutalmış Bey'in oğlu Süleyman Şah tarafından 1077 yılında İznik başkent olma üzere kuruldu. Kutalmış, Büyük Selçuklu Devleti'nin hükümdarı Alp Arslan ile yaptığı taht mücadelesini kaybeden Kutalmışoğulları (Mansur ve Süleyman Şah) Anadolu'ya gelmişlerdir. (1074)

İki kardeş Konya, Afyon, Kütahya ve İznik'i ele geçirerek batı yönünde fetihlere devam etti. Mansur'un, Süleyman Şahı ortadan kaldırarak Anadolu da tek başına devlet kurmak istemesi üzerine Süleyman Şah, Melikşah'dan yardım istedi. Melikşah'ın yardımıyla Mansur'u yenilgiye uğrattı ve Süleyman Şah, Anadolu'ya tek başına hâkim oldu. Melikşah 1077'de Süleyman Şah'a hükümdarlık unvanı veren bir ferman gönderdi. Abbasi halifesinin ise Süleyman Şah'a hükümdarlığını onaylayan menşur göndermesiyle, merkez İznik olmak üzere Türkiye Selçuklu Devleti kuruldu.

Süleyman Şah, devleti kurduktan sonra fetihlere batı yönünde devam etti. Bizans ile anlaşma yaparak devletin batı sınırlarını güvence altına aldı ve güneye yöneldi. Tarsus,

Adana, Antalya, Antep ve Antakya'yı fetheden Süleyman Şah'ın bu fetihleri Suriye Selçuklu Devleti ile aralarının açılmasına neden oldu. Halep yakınlarında karşılaşılan iki ordunun yaptığı mücadeleyi

Süleyman Şah kaybetti ve savaş sırasında öldü (1086) ve Suriye'de Caber Kalesi yanına gömüldü. Lozan

Antlaşması'na göre Süleyman Şah'ın mezarının bulunduğu yer Türk toprağı kabul edildiğinden, buranın koruyuculuğunu da Türk askerleri yapmaktadır.

I. Kılıç Arslan Dönemi:

- Kılıç Arslan Bizans üzerinde baskı kurdu.
- İzmir'de devlet kurmuş olan Çaka Bey'in kızıyla evlendi. Ancak Bizans'ın kışkırtmaları sonucu, I. Kılıç Arslan Çaka Bey'i ortadan kaldırdı.
- Bizans'la bir antlaşma yaparak batı sınırını güvence altına alan I. Kılıç Arslan doğuya yöneldi. Malatya'yı kuşattığı sırada, büyük bir haçlı ordusunun Anadolu'ya doğru ilerlediği haberini aldı. Kuşatmayı kaldırarak İznik'e döndü.
- I.Haçlı Seferinde İznik'i Bizans'a bırakmak zorunda kaldı ve merkezi Konya'ya taşıdı.

- Haçlılara karşı Bizans ile antlaşma yaparak doğuya yöneldi. Önce Danişmentlileri yendi. Malatya'yı aldı, Suriye'ye yöneldi. Musul'u ele geçirdi. Bunun üzerine Büyük Selçuklu Sultanı Muhammed Tapar ile yaptığı savaşta yenilen I.Kılıç Arslan, atıyla Habur Irmağı'nı geçerken boğuldu.(1107).

I.Mesut Dönemi:

- Kılıç Arslan'ın ölümünden sonra Selçuklu tahtı bir süre boş kaldı. Daha sonra I. Kılıç Arslan'ın oğlu Şahin Şah tahta geçti. Fakat kardeşi Mesut, Danişmentli Emir Gazi'nin yardımıyla Selçuklu hükümdarlığını ele geçirdi (1116).
- Mesut, Danişmentlilerle iş birliği yaparak Bizans'a karşı başarılar kazandı. Daha sonra I. Mesut, Danişmentlilerin taht kavgalarından yararlanarak Ankara, Çankırı, Kastamonu ve Elbistan'ı ele geçirdi.
- Bizans imparatoru, Türkleri Anadolu'dan atmak için sefere çıktı. Sultan Mesut Konya yakınlarında Bizans ordusunu yendi. Bu arada II. Haçlı ordusunun Anadolu'ya doğru geldiğini haber alan Sultan Mesut, Bizans ile bir antlaşma imzaladı.
- Mesut, II.Haçlı ordusunu Eskişehir yakınlarında yenerek ün kazandı.Sonra Danişmentlilerden Sivas ve Malatya'yı aldı. Çukurova'daki bazı şehirleri de alan Mesut 1155'te Konya'da öldü.

HAÇLI SEFERLERİ

XI-XIII. yüzyılları arasında Hristiyan Batı dünyasının Müslümanların elinde bulunan ve Hristiyanlarca kutsal sayılan Kudüs ve çevresini geri almak için düzenledikleri seferlere Haçlı Seferleri denir.

- ❖ *Haçlı Seferlerinin sebebi dini gözükmekle birlikte asıl sebep ekonomiktir. Yani doğunun zenginliklerini ele geçirme düşüncesidir.*

Haçlı Seferleri'nin nedenleri

Dini nedenler

- 1.Hıristiyanlarca kutsal sayılan Kudüs, Antakya ve İznik'in Müslümanlardan geri alınmak istenmesi.
- 2.Papa tarafından Fransa'da kurulan Kluni Tarikatı'nın Hristiyanları Müslümanlara karşı kışkırtmaları
- 3.Papanın sefere katılanlara cennet vaat etmesi.
- 4.İslâmiyet'in batıya yayılmasını engelleyerek Hıristiyanlığı tekrar doğuya yayma düşüncesi
- 5.Papa ve din adamlarının gücünü artırmak istemesi

Siyasi nedenler

- 1.Türklerin (Selçukluların) Bizans'ı tehdit etmesi ve Bizans'ın Papadan yardım istemesi.
- 2.Şövalyelerin ve asillerin macera arayışları.
- 3.Kralların ve senyörlerin topraklarını genişletme düşüncesi.
- 4.Orta Doğu'da Hıristiyan devletler kurma düşüncesi.

Ekonomik nedenler

- 1.Şövalyelerin ve asillerin zenginliklerini artırma düşüncesi.
- 2.Avrupalıların doğunun zenginliklerini ele geçirmek istemesi
- 3.Müslümanların kontrolündeki İpek ve Baharat yollarının kontrolünü ele geçirme düşüncesi.

I. Haçlı Seferi (1096 - 1099):

- İznik, Bizans tarafından teslim alındı (1097) ve başkent Konya'ya taşındı.
- Haçlılar büyük kayıplar vererek Kudüs'e ulaştılar. Fatımilerden Kudüs'ü alarak burada bir Latin Krallığı kurdular (1099).
- Batı Anadolu topraklarını ele geçiren Haçlılar, Antakya ve Urfa'yı da aldılar.

II. Haçlı Seferi (1147 - 1149):

- Musul Atabeyi İmadeddin Zengi, Urfa Lâtin Kontluğu'na son verince Alman İmparatoru III. Konrad ile Fransa Kralı VII. Lui, ordularıyla II. Haçlı Seferi'ne çıktılar.
- İlk defa kral ve imparatorların da katıldığı bu Haçlı Seferi amacına ulaşamadı.

III. Haçlı Seferi (1189 - 1192):

- Selahattin Eyyûbi, Hittin Savaşı'nda (1187) Kudüs kralını yenilgiye uğrattı ve Kudüs'ü ele geçirdi. Kudüs'ün, Müslümanlar tarafından geri alınması III. Haçlı Seferi'nin düzenlenmesine neden oldu.
- Selahaddin Eyyubi Haçlılar karşısında başarılı oldu. Kudüs'ü alamadan geri döndüler.

IV. Haçlı Seferi (1202 - 1204):

- Eyyübilerin Filistin'deki ve Suriye'deki bazı şehirleri ele geçirmesi üzerine IV. Haçlı Seferi düzenlendi.
- Kutsal amaçlarını unutan Haçlılar İstanbul'u yağmaladı ve imparator ile oğlu öldürüldü. Haçlılar İstanbul'da bir Latin İmparatorluğu kurdular (1204). Bunun üzerine Bizans hanedan mensupları İznik'te ve Trabzon'da iki ayrı devlet kurdular.

İznik Devleti, 1261 yılında İstanbul'daki Latin egemenliğine son verdi, Bizans'ı yeniden canlandırdı. Trabzon İmparatorluğu'nu ise Fatih Sultan Mehmet yıktı(1461).

- ❖ IV. Haçlı Seferi'nden sonra dört büyük Haçlı Seferi daha düzenlenmiştir. Bu seferlerden hiçbiri Anadolu üzerinden yapılmamış ve Haçlılar bir başarı elde edememişlerdir.

Haçlı Seferleri'nin Sonuçları

Dini Sonuçlar

- 1.Avrupa'da kiliseye ve din adamlarına duyulan güven sarsıldı. Böylece Skolastik düşünce zayıfladı.
- 2.Kutsal yerler yine Müslümanların elinde kaldı
- 3.Katolik ve Ortodokslar arasındaki ayrılıklar daha da arttı.

Siyasi Sonuçlar

- 1.Seferler sırasında binlerce senyör ve şövalyenin öldü. Sağ kalanların bir kısmı da topraklarını kaybetti. Böylece feodalite rejimi zayıfladı.
- 2.Merkezi krallıklar, güç kazanmaya başladılar.
- 3.Türklerin batıya doğru ilerleyişleri bir süre için durdu.
- 4.Bizans, Batı Anadolu'daki toprakların bir kısmını ele geçirdi.
- 5.Haçlılar ile yapılan mücadeleler, İslam Dünyası'nı, Moğol saldırıları karşısında güçsüz bıraktı.
- 6.Selçukluların İslam dünyasındaki prestiji arttı.

Ekonomik Sonuçlar

- 1.Doğu-batı ticareti gelişti. Marsilya, Cenova, Venedik gibi Akdeniz limanları önem kazandı.
- 2.Papaların ve kralların seferlere mali destek sağlamak için İtalyan bankerlerine başvurmaları, bankacılığı geliştirdi.
- 3.Avrupa'da hayat standartları yükseldi. Ticaretle uğraşmaya başlayan şehir halkı, zenginleşerek burjuva sınıfını oluşturdu.
- 4.Haçlı seferlerinden dolayı Anadolu, Suriye ve Filistin, ekonomik bakımdan zarar gördü.

Teknik Sonuçlar

- 1.Pusulaya, barut, kağıt ve matbaa, Avrupa'ya götürüldü. Bunlar, Avrupa'da bilim ve teknik alanında gelişmelere yol açtı.
- 2.Avrupalılar, İslam Medeniyeti'ni yakından tanıdılar ve faydalandılar.
- 3.Avrupalılar, dokuma, cam ve deri işleme sanatını öğrendiler.
- 4.Avrupalılar Türklerden kervansaray, kemer, köprü yapımını öğrendiler.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ'NİN YÜKSELME DÖNEMİ

II. Kılıç Arslan Dönemi: (1155-1192)

- Sultan II. Kılıç Arslan'ın ilk yılları kardeşler arasındaki taht kavgalarıyla geçti, kardeşi Şahin Şah'ın isyanını bastırdı
- II. Kılıç Arslan Bizans İmparatorluğu ile bir saldırmazlık antlaşması yaparak (1162) batı sınırlarını güvence altına aldı. Daha sonra. Danişmentlilerin üzerine yürüyerek Elbistan ve Kayseri'yi aldı.
- Musul Atabeyliğinden Tokat, Niksar ve Sivas'ı ele geçirdi. Mengücekoğullarını da egemenliği altına aldı.
- Bizans'ı Miryokefalon savaşında yenilgiye uğrattı. Bu zaferle;
 - Anadolu'nun Türk yurdu olduğu ispatlandı.
 - Bizans İmparatorluğu'nun Anadolu'yu geri alma düşüncesi ortadan kalktı.
 - Türkiye Selçuklu Devleti, bu zaferle Türk ve İslam dünyasında önemli devlet konumuna yükseldi.
 - Avrupa'da büyük endişe yaratan bu zafer, III. Haçlı Seferi'nin yapılmasının önemli nedenlerinden biri oldu.
 - Bizans İmparatorluğu, bu zaferden sonra saldırı durumundan savunma durumuna geçti.
- Ülke topraklarını on bir oğlu arasında paylaştırdı. Bir müddet sonra şehzadeler arasında taht kavgaları başladı.
- Sultan II. Kılıç Arslan Döneminde devletin tam bağımsızlığı ve Anadolu Türk birliği büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir.

Gıyaseddin Keyhüsrev Dönemi:

- II. Kılıç Arslan'ın ölümü üzerine I. Gıyaseddin Keyhüsrev hükümdar oldu. I. Gıyaseddin Keyhüsrev, kardeşi II. Rükneddin Süleyman Şah'la yaptığı mücadelede başarılı olamadı ve tahtı bırakmak zorunda kaldı (1196).II. Rükneddin Süleyman Şah 1204 yılında ölümü üzerine. I. Gıyaseddin Keyhüsrev yeniden tahta çıktı (1205).
- Karadeniz ticaretini tehdit eden Trabzon İmparatorluğu üzerine sefer düzenledi. Samsun ve çevresini ele geçirip Karadeniz ticaretini güvenlik altına aldı.
- Akdeniz'de önemli bir liman şehri olan Antalya'yı alarak (1207) ticaret limanı hâline getirdi.
- Venediklilerle ilk defa ticaret antlaşması yaptı. Bir donanma kurarak denizcilik alanında faaliyet gösterdi.

I. İzzettin Keykavus Dönemi:

- 1214 yılında Sinop'u fethetti, Trabzon İmparatoru'nu ve Çukurova'daki Ermenileri vergiye bağladı.
- Artuklu ve Erbil hükümdarlarını hâkimiyetine aldı. Eyyûbiler üzerine çıktığı sefer esnasında Malatya'da öldü (1220).

I. Alâeddin Keykubad Dönemi:

- I. Alâeddin Keykubad Moğollara karşı bazı tedbirler aldı. Sivas, Konya, Kayseri gibi önemli şehirlerin sur ve kalelerini yeniden inşa ettirdi. Eyyûbilerle dostluk kurdu.
- Moğollarla iyi geçinmeyi tercih etti. Bundan sonra Alaiye (Alanya) Kalesi'ni fethetti (1223).
- Gönderilen kuvvetler Kırım'daki Suğdak'ı ele geçirdi. Kıpçak beyleri ve Rus Knezleri itaat altına alındı.
- I. Alâeddin Keykubad doğuda ilk önce Erzincan'ı alarak Mengüceklilere (1228) ardından Harput'u alarak Artukluların Harput koluna son verdi. Trabzon kuşatıldı fakat alınmadı.
- Alaaddin Keykubat, Yassı Çimen'de Harzemşahları yenerek (1230), Doğu'daki fetihlerini sürdürdü.
- Alâeddin Keykubad Dönemi, Türkiye Selçuklu Devleti'nin en güçlü olduğu dönemdir.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ KÜLTÜR ve MEDENİYETİ

Devlet yönetimi: Türkiye Selçuklu Devleti de birçok alanda Büyük Selçuklu Devleti'ni örnek almıştır. Ülke topraklarının hükümdar ailesinin ortak malı kabul ediliyordu. Ancak Türkiye Selçuklu Devleti'nde merkezi otorite daha güçlüydü. Türkiye Selçuklu sultanları Büyük Selçuklu hükümdarlarından farklı olarak Farsça unvanlar (keyhüsrev, keykavus, keykubat gibi) kullanmışlardır.

Sultanların çocukları melik unvanıyla eyaletleri yönetirlerdi. Meliklere yardımcı olarak atabey denilen devlet adamları görevlendirilirdi.

Türkiye Selçuklu Devleti'nde devlet işleri Büyük Selçuklu Devleti'nde olduğu gibi Büyük Divanda (Divan-ı Saltanat) görüşülürdü. Ayrıca bu divana bağlı olarak şu divanlar oluşturulmuştur: Divan-ı İstifa (Malî işlerle ilgilenir.), Divan-ı Arz (Ordunun maaş, giyecek, yiyecek, tehzizat işleriyle ilgilenir.), Divan-ı İşraf (Askerî ve hukuki işler dışında devletin tüm işlerini teftiş eder.), Divan-ı İnşa (İç ve dış yazışmalarla ilgilenir.), Niyabet-i Saltanat (Hükümdar başkentte olmadığı zamanlarda devlet işleri ile ilgilenir),

Pervaneci Divanı (Ülke topraklarının kayıt defterlerini tutar, has ve iktalara ait kararları düzenler.)

Bizans ve Ermeni sınırlarındaki “uc” denilen bölgeleri beyler yönetirdi. Uc beyleri sınırları korur, sultan sefere çıktığında onun yanında yer alırdı.

Selçuklular bakır, gümüş ve altın paralar bastırmışlardı. İlk madenî parayı I. Mesut, ilk altın parayı ise II. Kılıç Arslan bastırmıştı.

Ordu teşkilatı: Türkiye Selçuklularındaki askerî teşkilat, Büyük Selçuklu Devleti ordusunun devamı durumundaydı. Fakat Türkiye Selçuklu Devleti deniz ticareti ve donanmaya verdiği önemle Büyük Selçuklu Devleti'nden ayrılmaktaydı.

Türkiye Selçuklu Devleti'nin ordusu Büyük Selçuklu Devleti'nde olduğu gibi beş ana gruptan oluşurdu:

Hassa askerleri-Sipahi askerleri-Türkmenler-Ücretli askerler-Bağlı devletlerin ve beyliklerin askerleri.

Türkiye Selçukluları, hem ticareti geliştirmek hem de denizlerde hâkimiyeti sağlamak için Sinop ve Alâiye (Alanya) gibi liman şehirlerinde tersaneler kurdu. Türkiye'de denizciliğin başlamasına öncü oldu. Türkiye Selçuklularında donanma komutanlarına Reistü'l bahr veya Melikü's sevahil adı verilirdi.

Ahilik: Ahi Evran tarafından Hacı Bektaş-ı Veli'nin tavsiyesiyle kurulan esnaf dayanışma teşkilâtıdır. Anadolu'da yaşayan halkın sanat, ticaret, ekonomi gibi çeşitli meslek alanlarında yetişmelerini sağlayan, onları hem ekonomik hem de ahlaki yönden yetiştiren bir örgütlenmedir. Günümüzün esnaf odalarına benzer bir işlevi olan Ahilik iyi ahlakın, doğruluğun, kardeşliğin, yardımseverliğin kısacası bütün güzel özelliklerin birleştiği bir sosyo-ekonomik düzendir.

Hukuk: Hukuk; “şer'i hukuk ve örfi hukuk” olmak üzere iki kısımdan oluşuyordu.

Şer'i hukuk sisteminde kadılar, din ve hukuk ile ilgili işlerde yetkili idiler. Evlenme, boşanma, nafaka, miras, hırsızlık gibi davalara kadılar bakar, kadınların başkanına *kadiü'l kudat* denirdi. Başkent Konya'da oturan kadiü'l kudat, bütün kadıları denetleme yetkisine sahipti.

Örfi hukuk sisteminde mahkeme, devlete isyan etme, devletin düzenini bozma ve kanunlara uymama gibi siyasi suçlarla ilgili davalara bakardı. Bu türden davalara bakan mahkemelerin başkanına *emir-i dad* denirdi. Emir-i dad, geniş yetkilere sahipti. Veziri ve divan üyelerini yargılama ve tutuklama yetkisi vardı.

Ticaret: Türkiye Selçuklu sultanları kara ticaretini, deniz ticaretine bağlamak için Sinop ve Antalya gibi liman şehirlerini ele geçirerek bu liman şehirlerine Türk tüccarlar yerleştirdiler.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ'NİN DAĞILMA DÖNEMİ

I.Alaeddin Keykubad'ın zehirlenerek öldürülmesi üzerine 16 yaşındaki oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev tahta geçti. Ancak babası gibi başarılı olamadı. Zamanının çoğunu sarayda geçiren II. Gıyaseddin Keyhüsrev, devlet işlerini veziri Saadetin Köpek'e devretti. Özellikle onun döneminde ortaya çıkan iki önemli olay Anadolu Selçuklu Devleti'ni dağılma ve parçalanma sürecine soktu. Bu olaylar 1240'daki Baba İshak Ayaklanması ve 1243'deki Köseadağ Savaşı'dır.

***Baba İshak İsyanı (1240):** Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev devrinde uygulanan başarısız politikalar halkın devlete güvenini sarsmıştır. Bu esnada peygamberlik iddiasında bulunan Baba İshak adlı kişi çevresinde topladığı gurup ile Adıyaman ve civarında isyan etmiştir. Anadolu Selçuklu Devleti bu isyanı bastırmakta oldukça zorlanmıştır. Baba İshak'ın öldürülmesiyle bu isyan sonlandırılmıştır.

Anadolu Selçuklu Devleti isyanı güçlkle bastırabilmiş ancak Anadolu'nun uzun süre karışıklık içinde kalmasını önleyememiştir. Anadolu Selçuklularının zayıflığını gören Moğollar bu durumu fırsat bilerek Anadolu'ya yönelmiştir.

***Köseadağ Savaşı (1243):** Anadolu Selçuklularının Baba İshak isyanını güçlkle bastırabilmesi, devletin zayıf durumunu ortaya çıkarmıştır. Bu durumdan yararlanmak isteyen Moğol (İlhanlı) ordusu Anadolu'ya girmiştir. Sivas yakınlarında Köseadağ mevkiinde yapılan savaş Selçuklular kaybetmiştir. Bu savaş sonucunda;

- Anadolu Selçuklu Devleti Moğollara bağlı bir devlet haline geldi.
- Anadolu Türk birliği bozuldu. Türk beyleri, Türkiye Selçuklularından ayrılarak bağımsız devletler kurdular.
- Moğolların Anadolu'yu tahrip etmeleri ve ağır vergiler nedeniyle ticaret geriledi.
- Birçok Türk şehrindeki bilim ve kültür faaliyetleri durdu.
- Doğu Anadolu Moğol egemenliği altına girdi. Moğollar yarım asır boyunca Anadolu'yu sömürdüler.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ'NİN YIKILIŞ DÖNEMİ

II. Gıyaseddin'in ölümünden sonra oğulları arasında taht kavgaları başladı. Bu karışıklıklar sırasında Moğollar Türkiye Selçuklularının işlerine karışarak ülkeyi kardeşler arasına paylaştırdı.

II. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde vezir Muineddin Pervane Memluk Sultanı Baybars'tan yardım istedi. 1277 yılında Anadolu'ya gelen Baybars, Moğolları Elbistan Ovası'nda Ayn-ı Calut Savaşı'nda mağlubiyete uğratarak Kayseri'ye kadar geldi. Ancak Muineddin Pervane'nin yardıma gelmemesi ve kışın yaklaşması üzerine geri döndü.

1281'de Moğollar Türkiye Selçuklu Devleti topraklarını III. Gıyaseddin Keyhüsrev ve II. Mesut arasında paylaştırdılar. Önce III. Gıyaseddin Keyhüsrev'in ölümü, ardından bir çok karışıklık sonrasında II. Mesut'un 1308'de ölümü üzerine Türkiye Selçuklu Devleti yıkıldı.

Kısa bilgiler:

- Anadolu'daki ilk medrese Danişmentliler tarafından Tokat/Niksar'da yapılmıştır.
- Türkiye'de ilk kervansaray; II. Kılıç Arslan zamanında Kayseri-Aksaray yolunda yapılan Alay Han'dır.
- Karamanoğlu Mehmet Bey; Türkçeyi devlet dili hâline getirmiştir.
- Külliye: caminin etrafına yapılmış medrese, şifahane, kütüphane, hamam, türbe ve imaret (aşevi) gibi değişik görevleri olan yapılar topluluğudur.
- Türbe ve kümbetler; hükümdarlar ve önemli devlet adamları için yapılan anıt mezarlardır.
- Darüşşifalar, günümüzde hastahane olarak bilinen mimari eserlerdir. Kayseri Gevher Nesibe Darüşşifası, dönemin en büyük hastahanesi idi.
- Türkiye Selçukluları, saray kapısı ve duvarlarını, kale surlarını insan ve hayvan kabartmalarıyla süslemişlerdir. Selçukluların dinî yapılarında çift başlı kartal, at üstünde avcılık yapan insan kabartmalarına rastlanır.
- Hat Sanatı; Güzel yazı yazma sanatıdır. İslamiyet'e geçişle başlamıştır. Hat sanatı ile uğraşanlara hattat denir. İslam ülkelerinde resim sanatının yerini almıştır.
- Tezhip; El yazması Kitapların altınla yaldızlanmasına tezhip sanatı denirdi. Her kitaba uygulanmaz sadece değerli kitaplara uygulanırdı.
- Tersane; gemilerin yapıldığı ve onarıldığı yerdir.

Tarih Öğretmeni
Mücahid ELKATMIŞ